

**THE LOW TURNOUT OF STUDENTS AS ONE OF THE CAUSES
OF SCHOOL FAILURE**

**NISKA FREKWENCJA UCZNIÓW JAKO JEDNA Z PRZYCZYŃ
NIEPOWODZEŃ SZKOLNYCH**

dr Barbara Antczak

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie
from28@wp.pl

ABSTRACTS

In most schools, there is a big problem of low turnout of students. The aim of this article is to examine the quality of secondary school activity through the analysis of students' attendance, reasons for their absence, the attitude of parents towards this phenomenon and to identify ways to prevent it. Low attendance of students is a big problem in most schools reported by both teachers and parents. It directly affects the academic performance, reducing its level and quality, and thus, the results of the work of the school. It is therefore necessary to look into the issue and investigate its causes. For this purpose, a survey was used for students of second and third classes in both high school and technical school in the Secondary School No. 7 in Warsaw. The study was conducted in spring of 2013 and was answered by students and their parents. The conducted survey provided valuable information to analyze the problem. Lessons learned from the survey enabled the implementation of the recovery plan which is designed and expected to improve attendance of students and the quality of performance of the school (better learning outcomes and annual external examinations). The main research objectives of the article are the identification of the reasons of the low turnout of students, determination of the parents' attitude to this problem and the ways of preventing it.

W większości szkół dużym problemem wychowawczym jest niska frekwencja oraz samowolne opuszczanie zajęć przez uczniów. Celem artykułu jest zbadanie jakości pracy szkoły ponadgimnazjalnej poprzez analizę frekwencji uczniów, powodów ich absencji, stosunku rodziców do tego zjawiska oraz określenie sposobów przeciwdziałania temu. Zła frekwencja uczniów to duży problem w większości szkół zgłaszany zarówno

przez nauczycieli, jak i rodziców. Wpływa ona bezpośrednio na wyniki w nauce, obniżając tym samym poziom i jakość, a co za tym idzie, wyniki pracy szkoły. Należy zatem przyjrzeć się temu problemowi i zbadać jego przyczynę. W tym celu posłużono się badaniem ankietowym, skierowanym do uczniów klas drugich i trzecich zarówno liceum, jak i technikum w Zespole Szkół nr 7 w Warszawie. Badanie przeprowadzono wiosną 2013 roku. Wzięli w nim udział uczniowie oraz ich rodzice. Przeprowadzona ankieta dostarczyła wielu cennych informacji, pozwalających na analizę problemu. Wyciągnięte wnioski umożliwiły wdrożenie systemu naprawczego, co docelowo, w ciągu kilku lat, ma poprawić frekwencję uczniów, a tym samym jakość pracy placówki oświatowej (lepsze wyniki nauczania końcowo roczne oraz egzaminów zewnętrznych). Głównym celem badawczym jest identyfikacja przyczyn niskiej frekwencji uczniów, określenie stosunku rodziców do absencji dzieci oraz sposobów jej przeciwdziałania.

KEYWORDS:

absence, quality, teaching, effectiveness, reasons of failure

absencja, jakość, nauczanie, efektywność, przyczyny niepowodzeń

WSTĘP

Zreformowana polska szkoła znajduje się w szczególnym miejscu swojej historii wobec nowych wyzwań, które niesie ze sobą przynależność Polski do Unii Europejskiej oraz wymagań jakie stawia XXI wiek. „Przyłączenie się Polski do Unii wymaga zatem proeuropejskiej orientacji w edukacji” (Ćwikliński 2005). Była i nadal jest to niepowtarzalna szansa dokonania autentycznych, głębokich przeobrażeń w funkcjonowaniu szkół. Wprowadzenie przez Ministra Edukacji Narodowej mierzenia jakości pracy szkoły dało szansę na diagnozowanie, ocenianie i opiniowanie oczekiwań edukacyjnych klientów szkoły (czyli rodziców i uczniów) i działań, spełniających te oczekiwania. Całościowe podejście do problemu w postaci mierzenia jakości pracy szkoły zaangażowało w ten proces dyrektora, nauczycieli, uczniów, rodziców oraz władze oświatowe i samorządowe, zatem wszystkich, którzy mogą mieć wpływ na efekty jej pracy. Zaczął zacierać się podział na ocenianych i oceniających, kontrolowanych i kontrolujących. Ale czy to rzeczywiście wystarczy? Czy problemy i wyzwania jakie stoją przed szkołą może rozwiązać rozporządzenie? Czy

szkoła sama nie powinna poszukiwać sposobów podwyższania poziomu kształcenia i dostosowania go do wymogów XXI wieku, zachęcać młodzieży do chodzenia do szkoły i uczestniczenia w zajęciach, uczyć twórczego myślenia, niezamykania się na to co nowe, nieoczekiwane i pozornie radykalne (Toffler 1997).

Celem artykułu jest zbadanie jakości pracy szkoły ponadgimnazjalnej poprzez analizę frekwencji uczniów, powodów ich absencji, stosunku rodziców do absencji dzieci oraz określenie sposobów przeciwdziałania temu zjawisku. Absencja uczniów to duży problem w większości szkół, zgłaszany zarówno przez nauczycieli, jak i rodziców. Wpływa ona bezpośrednio na wyniki w nauce, obniżając tym samym poziom i jakość szkoły. Należy zatem przyjrzeć się temu problemowi i zbadać jego przyczynę. W tym celu posłużono się badaniem ankietowym skierowanym do uczniów klas drugich i trzecich zarówno liceum, jak i technikum w Zespole Szkół nr 7 w Warszawie. Badanie przeprowadzono na wiosnę 2013 roku, a wzięli w nim udział uczniowie oraz ich rodzice. Przeprowadzona ankieta dostarczyła wielu cennych informacji pozwalających na analizę problemu. Wyciągnięte wnioski z ankiety umożliwiły wdrożenie systemu naprawczego, co docelowo, w ciągu kilku lat ma, poprawić frekwencję uczniów, a tym samym jakość pracy placówki oświatowej.

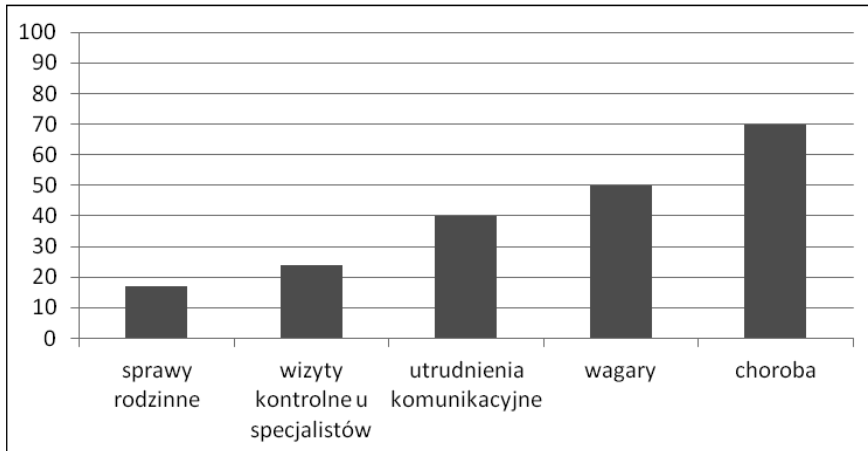
ANALIZA PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

Główne problemy badawcze, zawarte w artykule, dotyczą przyczyn niskiej frekwencji uczniów, powodów opuszczania zajęć, stosunku rodziców do absencji dzieci i sposobów jej przeciwdziałania. Pierwsze z postawionych w badaniu pytań dotyczyło właśnie powodów absencji (można było zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi).

Wyniki nie były specjalnie zaskakujące. Jak widać głównym powodem nieobecności uczniów w szkole jest choroba (70%), a drugim są wagary (50%). Pokazuje to skalę problemu z jakim muszą się zmierzyć władze szkolne, nauczyciele i rodzice.

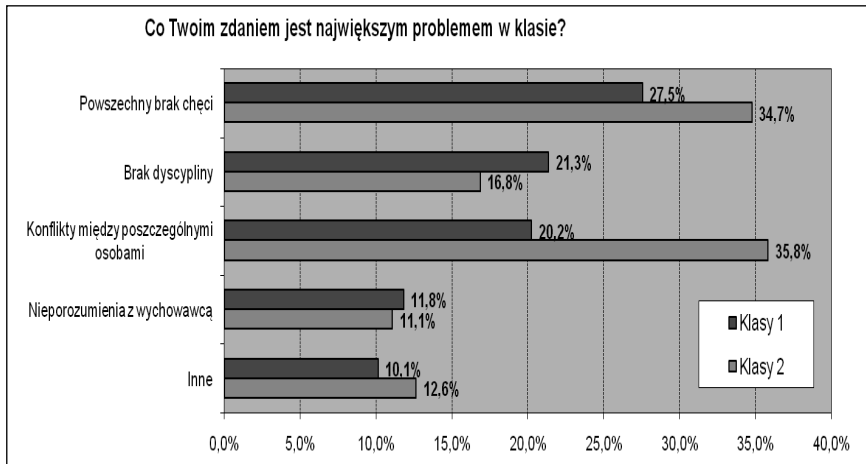
W tym okresie życia młodzież jest niezwykle wyczulona na stosunki panujące w jej najbliższym otoczeniu. Potrzeba akceptacji grona rówieśniczego jest ogromna. Jeśli atmosfera w klasie jest nieprzychylna, to często również z tego powodu młodzież unika szkoły, choć rzadko się do tego przyznaje (wykres 2).

Wykres 1. Powody nieobecności w szkole (w %)

Źródło: badania własne

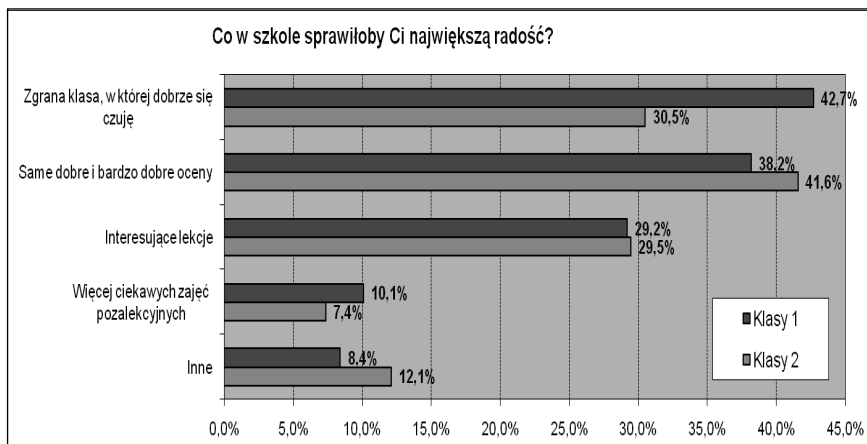
Wykres 2. Największe problemy mające miejsce w klasie (w %)

Źródło: Antczak B., *Poczucie bezpieczeństwa w szkole. Czy jest aż tak źle?*, Journal of Modern Science t.1/12/2012, WSGE Józefów.

Ogólny brak chęci chodzenia do szkoły i konflikty między poszczególnymi osobami są największymi problemami w klasie. Jeśli chodzi o brak dyscypliny w szkole, młodzież nie myśli o drylu wojskowym, ale o sprawiedliwych, konsekwentnych, przejrzystych zasadach funkcjonowania, w tym o kontaktach nauczyciel – uczeń. Aż 11% uważa, że problemem jest konflikt z wychowawcą. Wnioski jakie się same nasuwają powinny sugerować nauczycielom bardziej życzliwe podejście do ucznia, aby zwiększyć jego poczucie bezpieczeństwa i zażegnać wszelkie konflikty i niedomówienia oraz zawieranie kontraktu z klasą, wprowadzanie jasnych i przejrzystych zasad na wszystkich lekcjach. Wśród odpowiedzi „inne”, jako największe problemy w klasie, wymieniano: gadulstwo, głupie zabawy, brak solidarności klasowej, „wyścig szczurów”, nieporozumienia, zazdrość, zła opinia o klasie, plotki, brak szacunku, brak życzliwości (szerzej Antczak 2012). Z drugiej strony należałoby zbadać, co sprawiłoby radość (zadowolenie) z chodzenia do szkoły. Prezentuje to wykres 3.

Wykres 3. Powody zadowolenia uczniów ze szkoły (w %)

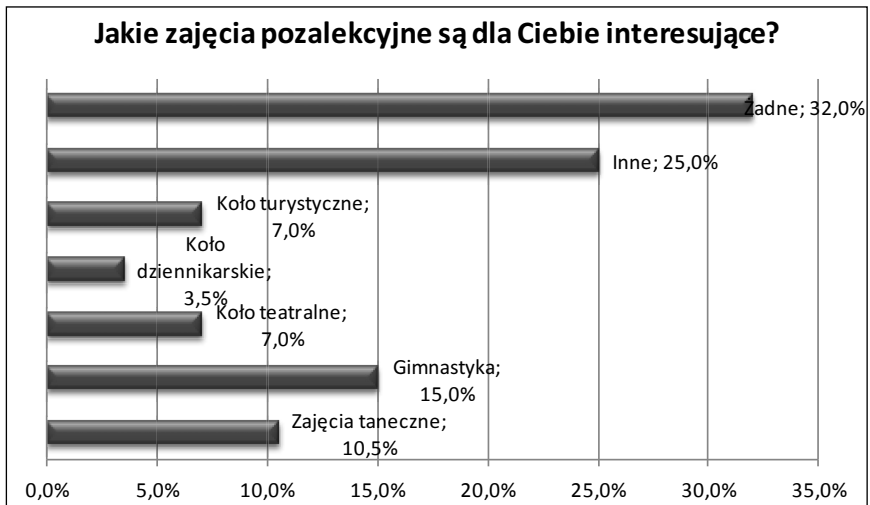
Źródło: Antczak B., *Poczucie bezpieczeństwa w szkole. Czy jest aż tak źle?*, Journal of Modern Science t.1/12/2012, WSGE Józefów.

Jak wynika z ankiety, zgrana klasa, dobre i bardzo dobre oceny oraz ciekawe lekcje sprawią, że uczniowie nareszcie poczują autentyczną radość z przychodzenia do szkoły. Realizować to można poprzez motywowanie uczniów pozytywnymi ocenami i pochwałami (na zasadzie marchewki, a nie kijka; szerzej Kamińska 2012), organizowaniem ciekawych zajęć,

takich jak: kółko wokalne, filmowe, teatralne, szachowe, fotograficzne i inne. Różnorodne badania potwierdzają, że nagrody bardziej niż kary wpływają na kształcenie aktywnej postawy dziecka, pozwalają budować klimat oparty na wzmocnieniu pozytywnym oraz traktowaniu dziecka podmiotowo. Prowadzi to do kształtowania aktywnej postawy, pozwala zaakceptować własną osobę, wpływa na zaradność i aktywny stosunek do obowiązków (Świącicka-Domańska 2004).

Kontynuując temat zajęć pozalekcyjnych, w następnym pytaniu poruszono tę problematykę. Głównym celem było sprawdzenie na jakie zajęcia uczniowie chcieliby uczęszczać, bądź już uczęszczają (por. Antczak 2013). Analizując wyniki, trzeba stwierdzić, że niestety aż 32% młodzieży w ogóle nie jest zainteresowana tego typu zajęciami. Wśród pozostałych uczniów największym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia z gimnastyki (15%), zajęcia taneczne (10,5%), teatralne (7%), turystyczne (7%) i koło dziennikarskie (3,5%).

Wykres 4. Udział w zajęciach pozalekcyjnych wg zainteresowań uczniów (w %)

Źródło: Antczak B., *Aktywność uczniów na rzecz własnego rozwoju, jak również rozwoju szkoły*, Journal of Modern Science t.4/19/2013, WSGE Józefów.

Powracając do problemu absencji uczniów w szkole zadano pytanie: jak często opuszczasz zajęcia?, a następnie: jakich zajęć unikasz?. Na pierwsze pytanie 49% odpowiedziało, że raz na tydzień, 11% – dwa razy na tydzień, 26,5 – częściej, a 13,5 – nie opuszczam. Z satysfakcją należy odnotować, że 13,5% uczniów zaznaczyło odpowiedź „nie opuszczam zajęć”, to prawie co siódmy.

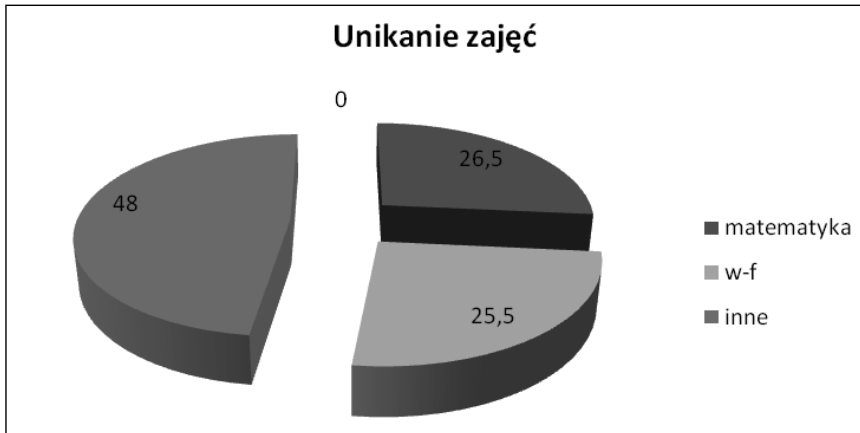
Tabela 5. Częstotliwość opuszczania zajęć przez uczniów (w %)

Źródło: badania własne

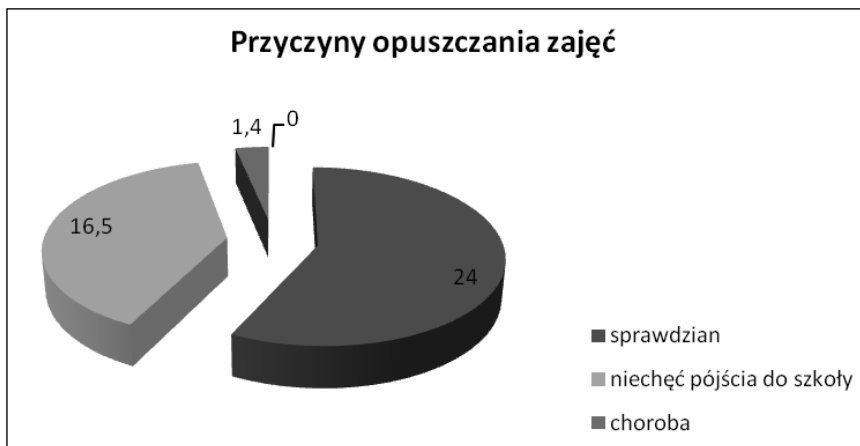
W odpowiedzi na drugie pytanie młodzież przede wszystkim wskazała matematykę (26,5%), w-f (25,5%) i 48% inne przedmioty (wykres 6). Zapytano także, z jakich przyczyn opuszczasz lekcje?: 24% odpowiedziało, że nie nauczyło się do sprawdzianu, 16,5%, że nie chciało się iść do szkoły, 15% z powodu choroby (wykres 7). Oprócz tego niepokojący jest również fakt, że aż 14% osób przyznało się do uzależnienia od gier komputerowych (szerzej Badźmirowska-Masłowska 2012).

Wykres 6. Zajęcia unikane przez uczniów (w %)

Źródło: badania własne

Wykres 7. Główne przyczyny opuszczania zajęć szkolnych wg uczniów (w %)

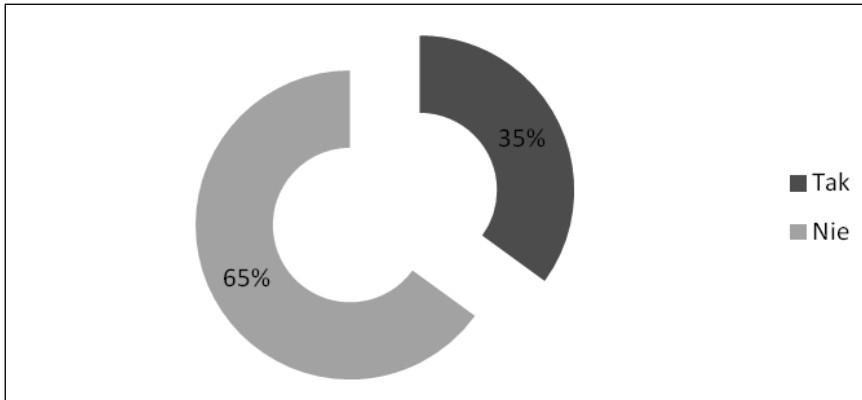

Źródło: badania własne

Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest przyznawanie się uczniów (oczywiście anonimowo), że aż w 35% rodzice usprawiedliwiają wagiary (wykres nr 8) i ponad połowa robi to 3–4 razy (i więcej) na semestr (wykres nr 9). Z punktu widzenia wychowawczego ta statystyka jest nie

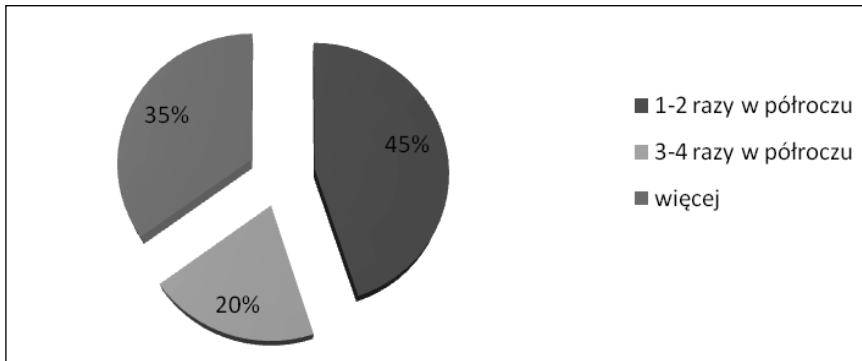
do przyjęcia i źle świadczy o współpracy szkoła – dom oraz o tym, że od najmłodszych lat dziecko uczy się nieuczciwości i kłamstw, i to w sprawach, które je bezpośrednio dotyczą.

Wykres 8. Usprawiedliwianie wagarów przez rodziców (w %)

Źródło: badania własne

Wykres 9. Częstotliwość usprawiedliwiania wagarów przez rodziców (w %)

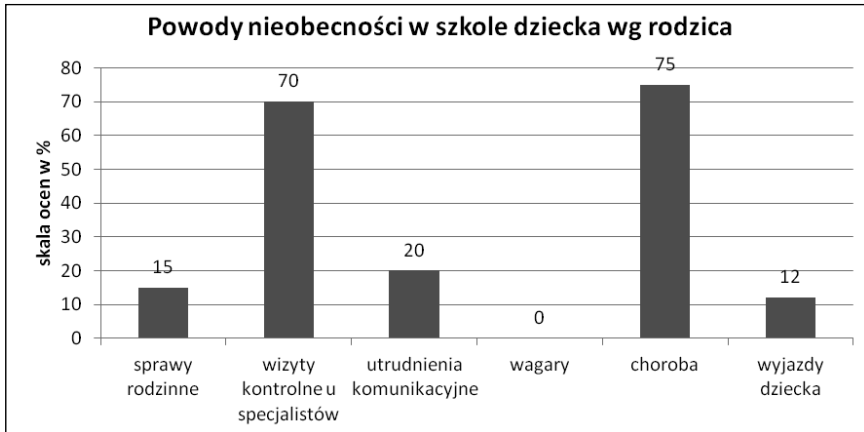

Źródło: badania własne

Wykres 10 przedstawia powody, jakie podają rodzice, jako przyczyny nieobecności dziecka w szkole (można było zaznaczyć max trzy odpowiedzi). Dwie główne odpowiedzi, to choroba i wizyty kontrolne u specjalisty.

Tego typu usprawiedliwienie jest trudne do poważenia przez wychowawcę i choć według przepisów rodzic może tylko wnioskować do wychowawcy o usprawiedliwienie, przy takiej argumentacji, nauczyciel nie może zachować się inaczej jak usprawiedliwić.

Wykres 10. Powody nieobecności w szkole dziecka wg rodzica (w %)

Źródło: badania własne

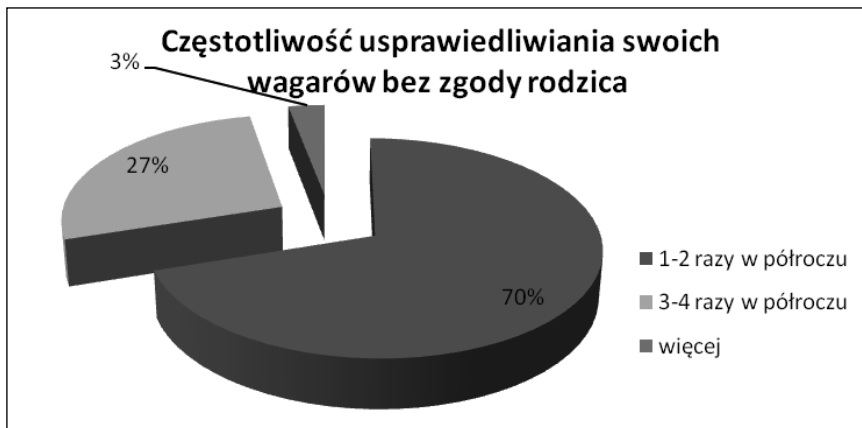
Wykres 11. Usprawiedliwianie wagarów przez uczniów bez zgody rodzica (w %)

Źródło: badania własne

1/5 respondentów przyznaje, że usprawiedliwia swoje wagar bez zgody rodziców. Najczęściej robi to 1–2 razy na semestr (wykres 11, 12). Nie świadczy to dobrze o uczniach i rodzicach w kontekście tego, że nie wiedzą o niczym, a przede wszystkim nie orientują się co dziecko robiło w tym czasie.

Wykres 12. Częstotliwość usprawiedliwiania wagarów przez uczniów bez zgody rodzica (w %)

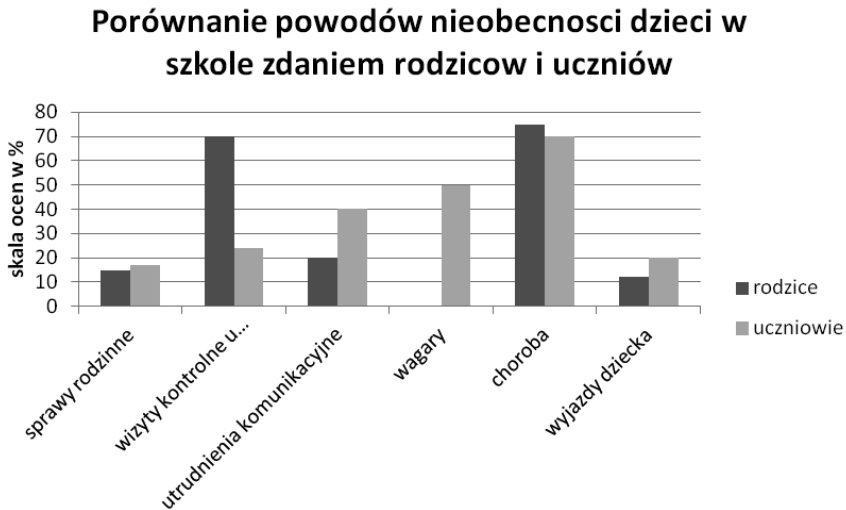

Źródło: badania własne

Wykres 13, będący porównaniem opinii rodziców i dzieci na temat powodów nieobecności w szkole, jasno pokazuje, iż rodzice, jak już wspomniano, mają znikomą (a w zasadzie jej brak) wiedzę na temat wagarów swoich dzieci, widać tu największe rozbieżności. Duża różnica jest również w wypadku wizyt kontrolnych u lekarza. Można z tego wnioskować, iż młodzież nadużywa tego usprawiedliwienia, a rodzice na to się godzą.

Jak wynika z wykresu 14 i 15 tylko 6% rodziców potwierdza usprawiedliwianie wagarów swojego dziecka i robi to w większości wypadków 1–2 razy na semestr.

Wykres 13. Porównanie powodów nieobecności dzieci w szkole wg rodziców i uczniów (w %)

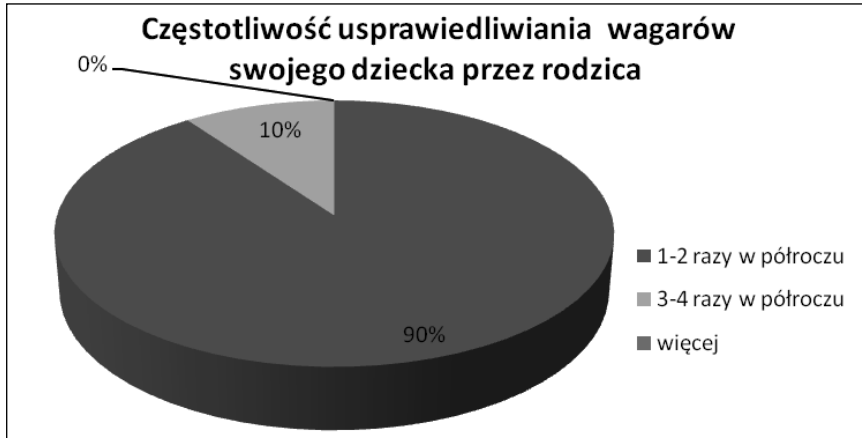
Źródło: badania własne

Wykres 14. Usprawiedliwianie wagarów dziecka przez rodzica (w %)

Źródło: badania własne

Wykres 15. Częstość usprawiedliwiania wagarów swojego dziecka przez rodzica (w %)

Źródło: badania własne

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Przeprowadzone badania ankietowe wykazały, że najczęstszym powodem nieobecności ucznia w szkole jest choroba. Tą odpowiedź wskazało 78% rodziców i 70% uczniów. Drugim najczęściej wymienianym powodem są wizyty u lekarzy specjalistów. 50% uczniów wskazało wagary jako przyczynę swojej absencji, nikt z rodziców nie wskazał tego powodu. Pozostałe przyczyny nieobecności młodzieży to sprawy rodzinne, wyjazdy, utrudnienia komunikacyjne. 60% badanych uczniów opuszcza lekcje z powodu sprawdzianu lub kartkówki. Wydaje się, iż opuszczanie lekcji z powodu zapowiedzianych prac pisemnych jest jedną z podstawowych przyczyn absencji uczniów. 20% młodzieży przyznało się do samodzielnego usprawiedliwiania swoich wagarów, najczęściej 1–2 razy na semestr. Na podstawie przeprowadzonej ankiety skierowanej do uczniów i ich rodziców stwierdzono, że 30% przebadanych uczniów przyznało, iż rodzice usprawiedliwiają ich wagary, 15% badanych zadeklarowało, że jest to 1–2 razy na półrocze, 5% – że 3–4 razy na semestr, zaś 15% uczniów odpowiedziało, że częściej. Na to samo pytanie skierowane do rodziców pozytywnie odpowiedziało jedynie 6% badanych.

Jak wskazują wyniki badań wagary są istotnym problemem i częstym powodem absencji uczniów. Zazwyczaj są to nieobecności krótkie, często

jedno czy też kilkugodzinne lub nieprzychodzenie na pierwsze lekcje. Jest to związane z unikaniem zapowiadanych prac pisemnych, odpytywania z lektury, jak również spóźnianiem się na pierwsze lekcje.

W celu poprawienia niskiej frekwencji na lekcjach w szkole powinny zostać wdrożone następujące działania:

- informowanie o problemach pedagoga i dyrekcję szkoły;
- pogadanki z uczniami i rodzicami – uświadamianie rodzicom skali problemu poprzez prezentację wyników ankiet;
- zaplanowanie przez dyrektora obserwacji lekcji, na których jest najwięcej nieobecności;
- konsekwentne przestrzeganie przez wychowawcę zasad i terminów przyjmowania usprawiedliwień;
- pilnowanie niekontrolowanego wychodzenia uczniów ze szkoły podczas trwania lekcji.

Dzięki zbadaniu frekwencji uczniów placówka poznała swoje słabe strony i może wdrożyć system naprawczy. Jest nadzieja, że podjęte działania zmniejszą w znaczącym stopniu absencje uczniów na lekcjach. Z doświadczenia wiadomo, że przekłada się to bezpośrednio na wyniki w nauce, podnosi poziom i skuteczność nauczania, co wpływa na lepsze rezultaty na maturze i egzaminie z przygotowania zawodowego uczniów technikum, a w konsekwencji podnosi renomę szkoły. Poprzez lepsze relacje z nauczycielami, życzliwą atmosferę w szkole, możliwość ciągłej obserwacji ucznia i natychmiastowe reagowanie można osiągnąć większą skuteczność stosowanych metod wychowawczych.

REFERENCES

- Antczak B., (2013). *Aktywność uczniów na rzecz własnego rozwoju, jak również rozwoju szkoły*, Journal of Modern Science t.4/19/2013, WSGE Józefów.
- Antczak B., (2012). *Poczucie bezpieczeństwa w szkole. Czy jest aż tak źle?*, Journal of Modern Science t.1/12/2012, WSGE Józefów.
- Badźmirowska-Masłowska K., (2012). *Ochrona dzieci i młodzieży przed negatywnym wpływem mediów audiowizualnych w świetle dokumentów Unii Europejskiej*, [w:] (red.) Ćmiel S. *Przestępczość nieletnich – teoria i praktyka*, WSGE Józefów.
- Ćwikliński A., (2005). *Zmiany w polskiej edukacji w okresie globalizacji, integracji i transformacji systemowej*, Wydawnictwo Naukowe UAM Poznań.

Krajewska A., (2012). *Karać czy nagradzać – dylematy współczesnej edukacji*, [w:] (red.) Dziurzyński K. *Dylematy współczesnej edukacji*, WSGE Józefów.

Święcicka-Domańska J., *Odnaleźć radość bycia rodzicem*, Niebieska Linia nr 6/2004.

Toffler A., (1997), *Trzecia fala*, PIW Warszawa.